

- Art of I. Compton-Burnett, p.112.
8. Merño Prez, "The Novels of Ivy Compton-Burnett" in The Art of I. Compton-Burnett, p.126.
9. Liddel, The Novels of I. Compton-Burnett, pp.93-103.
10. Cf. Anthony Burgess, The Novel Now: A Student's Guide to Contemporary Fiction, /London, 1971/, p.119.
11. Michael Milligate, "Interview with Miss Compton-Burnett", in The Art of I. Compton-Burnett, p.37.
12. Cf. Broniszewa Bałutowa, "Type versus character in the novels of Ivy Compton-Burnett", kwartalnik Neofilologiczny, XVII /1970/, pp.377-398.
13. Jim Preston, "A Heritage and its History", in The Art of I. Compton-Burnett, pp.68-75.
14. Nathalie Serrante, "Conversation and Sub-Conversation", in The Art of I. Compton-Burnett, pp.137-157.
15. Charles Burkhardt, "Introduction" to The Art of I. Compton-Burnett, p.11.
- Burnett, p.11.
16. Cf. Walter Allen, Tradition and Dream: A Critical Survey of British and American Fiction from the 1920s to the Present Day, /London, 1971/, p.210.
17. Cf. Robert Liddel, The Novels of I. Compton-Burnett, p.90.
18. Cf. Angus Wilson, "The Novels of I. Compton-Burnett", in The Art of I. Compton-Burnett, p.131.
19. Cf. Edward Sackville-West, 9D.cif., p.106.
20. Liddel, "The Novels of I. Compton-Burnett", in The Art of I. Compton-Burnett, p.102.
21. Hilary Spurling, "The Last and the First", in The Art of I. Compton-Burnett, p.76.

LUBELSKIE MATERIAŁY NEOFILOLOGICZNE—1975

Bożena Kowalowa

Historyk współczesności - Hermann Kant
/w pięćdziesiątą rocznicę urodzin pisarza/

Twórczość Hermanna Kanta, obejmująca obok szeregu opowiadań, szkiców i felietonów również dwie główne powieści "Die Ania" /1965/ oraz "Das Impressum" /1972/, rozwinęła się i doskonaliła w organicznym i nierozdzielalnym związku z dziejami powstania, krzepnięcia i rozkwitu Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Podkreśla to sam pisarz, w wielu wywiadach nazywając się pisarzem na wskroś WRD-owskim, bez reszty zaangażowanym w sprawę budowy socjalistycznego porządku społecznego w tym kraju. Jako wleceprzewodniczący Związku Pisarzy WRD i laureat nagrody państwowej a równocześnie długoletni działacz SED, realizuje Hermann Kant w swych utworach postulat partyności literatury, uczestnicząc w wielkiej, ogólnonarodowej dyskusji ideologicznej. Biografia zarówno Kanta jak i bohaterów jego powieści jest reprezentatywna dla pierwszej generacji FDJ, dla młodych ludzi, którzy natychmiast po rozgromieniu hitlerowskiego faszystwu rozpoczęli pod wodzą niemieckiej klasy robotniczej budowę nowego społeczeństwa. Stanęli oni przed trudnym zadaniem zdobycia wiedzy i kwalifikacji zawodowych, co umożliwiła im ówczesna doniosła i szeroko zakrojona rewolucja oświatowa w Niemieckiej Republice Demokratycznej, m.in. stworzenie słynnych fakultetów dla robotników i chłopów /"ABF"/. Hermann

Kant, wychowanek ABF, absolwent germanistyki na Uniwersytecie im. Humboldta w Berlinie, dziennikarz i powieściopisarz, wnikliwie i obrzowo przedstawia w "Auli" ów zaciekły i zwy-
cięski sztura Głównego bohatera powieści Roberta Iswalla i jego przyjaźni na twierdzę wiedzy. Dzieje każdego z nich, chociażby Jakuba Filtera, ongiś robotnika leśnego, następnie studenta ABF a wreszcie dyrektora departamentu ministerstwa rolnictwa i leśnictwa, jak również drogi awansu społecznego samego Hermanna Kanta czy też Davida Grotha, Głównego bohatera "Das Impressum" i porte-parole autora, to wymowna ilustracja decydujących przeobrażeń zachodzących zarówno w strukturze jak i w świadomości społecznej.

Hermann Kant, słusznie nazwany historykiem współczesności i kronikarzem Niemieckiej Republiki Demokratycznej, wychodząc od ukazania konkretnych przeżyć mocno w realiach współczesności osadzonych jednostek, przechodzi następnie do artystycznego obrazowania doniosłych historycznych procesów, do wyczerpującej i wszechstronnej analizy kształtujących na nowo stosunków społecznych. Szczególnie uważnie i z wyraźną sympatią śledzi pisarz na kartach swych utworów trudny i nader skomplikowany, ale uwiełożony ostatecznym powodzeniem proces przeobrażenia się młodych, niewykwalifikowanych robotników w wartościową kadrę pierwszego pokolenia socjalistycznej inteligencji NRD.

Bohaterowie Kanta nie są jednostkami statycznymi i biernymi, poddającymi się bezwolnie zabiegom pedagogicznymi ze strony wychowawców, przełożonych i całego otaczającego świata, jak to widzieliśmy w klasycznych powieściach rozwojowych np. w "Wilhelmie Meistrze" J.W. Goethego. U Kanta mamy do czynienia z nowym typem socjalistycznej powieści rozwojowej / "Sztuki twórczości" / "Das Impressum" /, pozostając pod niezaprzeczalnym wpływem zarówno określonych warunków społeczno-politycznych, jak i konkretnych stosunków międzyludzkich, po raz pierwszy stają się świadomymi współtwórcami otaczającej ich rzeczywistości. Ogromną zasługą i twórczym osiągnięciem autora jest wzbogacenie i pogłębienie metod socjalistycznego realizmu w literaturze Niemieckiej Republiki Demokratycznej poprzez domaganie się zwrócenia szczególnej troskliwości i bacznego uwa-

gi na wszechstronne przedstawienie socjalistycznej ewolucji i osobowości u bohaterów współczesnej prozy. Również w swych wypowiedziach programowych Kant podkreśla konieczność szczególnego uwypuklenia i wydobycia przez pisarzy indywidualnych, niepowtarzalnych cech poszczególnej jednostek, które mogą stanowić niezwykle cenne skądinąd humanizm socjalistycznego. Nowatorzka postawa Kanta znalazła również swój wyraz w umowocześnieniu i udośkonaleniu warsztatu artystycznego pisarza-prozaika. Zerwanie z tradycyjną, jednoznaczną organizacją fabuły, sensacyjne wręcz na tle dotychczasowego powieściopisarstwa NRD zrezygnowanie z obowiązującej chronologii utworu, wprowadzenie inwersji czasowej, jak również mistrzowskie zróżnicowanie języka bohaterów i wzbogacenie charakterystyki postaci przez subtelną ironię czy też gryzącą, żądliwą satyrę, stawia Hermanna Kanta w rzędzie najbardziej interesujących powieściopisarzy Niemieckiej Republiki Demokratycznej.

Literatura przedmiotu

Klaus Jarmatz, Forschungsfeld Realismus, Berlin 1975.

Tagessenssen. Pfortzeln Schriftsteller der DDR, wyd. K.

Jarmatz, Leipzig 1975.

Zur Theorie des sozialistischen Realismus, wyd. Hans

Koch, Berlin 1974.